

Szarski Henryk Maria

Data urodzenia: 1912

zoolog, profesor UMK i UJ, rektor UMK, członek zwykły TNT w l. 1948-2002.

Urodził się w Krakowie w rodzinie kupieckiej, Adama i Anny Gwiazdomorskiej. Szkołę podstawową i III Gimnazjum Ogólnokształcące im. J. Kochanowskiego ukończył w rodzinnym mieście. Po maturze w 1930 r. podjął studia biologiczne na Wydziale Filozoficznym UJ, które ukończył w 1935 r. uzyskaniem stopnia magistra filozofii z zakresu zoologii wraz z anatomią porównawczą. W l. 1933-1934 był również Słuchaczem Studium Pedagogicznego UJ. Po studiach podjął pracę na etacie starszego asystenta w Katedrze Anatomii Porównawczej UJ. W 1937 r. podstawie rozprawy „Studies on the anatomy and physiology of the alimentary canal of worms belonging to the Naididae family” uzyskał stopień doktora. W czasie II wojny światowej pracował jako ekspedient, majster placowy w firmie inż. Józefa Chmielewskiego, kierownik gospodarstwa rybackiego w Zawoi. W 1945 r. powrócił na UJ obejmując stanowisko adiunkta. W 1946 r. habilitował się na podstawie rozprawy „On the blood vascular system of the Salientia” i został docentem. W 1947 r. otrzymał nominację na profesora na UMK i przeniósł się do Torunia, gdzie objął Katedrę Anatomii Porównawczej i Embriologii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UMK. W l. 1950-1951 był ostatnim dziekanem Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego UMK przed jego podziałem, a potem organizatorem i nowym dziekanem Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMK (1951-1952). W l. 1956-1959 pełnił funkcję rektora UMK. W l. 1959 i 1963 przebywał na badaniach w USA. Po opuszczeniu UMK w 1967 r. powrócił na UJ, gdzie objął kierownictwo Anatomii Porównawczej, którą kierował do przejścia na emeryturę w 1982 r. W uznaniu zasług w 1985 r. otrzymał tytuł naukowy doktora *honoris causa* UMK. Głównym obszarem jego badań były kręgowce i ich ewolucja, ze szczególnym uwzględnieniem płazów. Był autorem wielu publikacji drukowanych w prestiżowych czasopismach *Science* i *Nature* oraz podręcznika poświęconego ewolucji kręgowców „Historia zwierząt kręgowych”. Był wiceprezesem Toruńskiego Towarzystwa Naukowego, członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Zoologicznego, Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, członkiem korespondentem PAN (Wydział II), a od 1970 r. członkiem rzeczywistym oraz członkiem czynnym PAU. Był także honorowym członkiem kilku towarzystw naukowych, m.in. American Society of Ichthyology and Herpetology, Royal Society of New Zealand i Société Zoologique de France. Zmarł w Krakowie. Pochowany na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Literatura:

1. Szarski H., *Wspomnienia z okresu pracy na Uniwersytecie w Toruniu*, w: *Uniwersytet Mikołaja Kopernika: wspomnienia pracowników*, red. A. Tomczak, Toruń 1995, s. 321-350
2. Szarski H., *Historia moich zainteresowań biologicznych*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, 1992, t. 37, nr 4, s. 3-30

3. Przystalski A., Wilczyńska B., *Prof. Henryk Szarski (1912-2002)*, „Głos Uczelni”, 2002, nr 2, s. 20, il.
4. Kartanas E., *Szarski Henryk (1912-2002), zoolog, profesor UMK i UJ, rektor UMK*, w: TSB, pod red. K. Mikulskiego, t. 4, Toruń 2004, s. 252-253.

Anna Supruniuk